

УДК 37.01

Лариса Кравчук
м. Київ

ПРОЄКТНЕ НАВЧАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА В НУШ

У статті розкрито поняття «педагогіка партнерства», її роль у Новій українській школі, можливості педагогіки партнерства у побудові конструктивної взаємодії між школою, учнями та їх батьками. Мета педагогіки партнерства – гуманізація освітнього процесу, становлення особистості учня як суб'єкта навчання. Окреслено можливості проектного навчання як інструменту педагогіки партнерства в Новій українській школі.

Ключові слова: педагогіка партнерства, Нова українська школа, проектне навчання, співпраця, партнерська взаємодія.

The article reveals the concept of "partnership pedagogy", its role in the New Ukrainian School, the possibilities of partnership pedagogy in building constructive interaction between the school, students and their parents. The goal of partnership pedagogy is the humanization of the educational process, the formation of the student's personality as a subject of learning. The possibilities of project-based learning as a tool of partnership pedagogy in the New Ukrainian School are outlined.

Keywords: partnership pedagogy; New Ukrainian school; project learning; cooperation; partnership interaction.

ВСТУП

Постановка проблеми.

Сьогодні школи мусять готувати учнів до безпрецедентно швидких змін, до професій, яких ще не існує, до розв'язання соціальних проблем яких ми ще не можемо уявити, і до використання технологій, яких ще не винайшли. А ще вони мають готувати дітей до взаємопов'язаного світу, де вони розумітимуть і оцінюватимуть ситуації з погляду різних думок і світоглядів, успішно і з повагою взаємодіятимуть з іншими і вживатимуть відповідальних дій, щоб досягнути сталого розвитку й колективного добробуту [6, с. 34]. На часі перебудова освітнього процесу, який має змінити роль учнів у ньому, перетворивши їх на суб'єктів власного шкільного навчання. Одним із засобів такого перетворення є педагогіка партнерства.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Питання педагогіки партнерства не є новим для освіти. Йому присвячені праці прихильників гуманної педагогіки І. Д. Беха, М. П. Гузика, І. А. Зязюна, О. Я. Савченко, В. О. Сухомлинського,

Ю. І. Мальованого; як педагогіка співробітництва досліджується Л. В. Гурєвою, Н. А. Козьміною, С. О. Сисоєвою, О. В. Сухомлинською; історичному аспекту розвитку педагогіки партнерства приділена увага у дослідженнях Г. М. Маринченко, Л. В. Ткачук; педагогіку партнерства у системі освіти розглядають О. В. Вознюк, В. А. Ковальчук.

Мета статті – розкрити сутність поняття «педагогіка партнерства» та роль проектного навчання як інструменту її реалізації в НУШ.

Виклад основного матеріалу. Одним із дев'яти головних компонентів Концепції Нової української школи фахівці називають педагогіку, що ґрунтується на партнерстві між учнем, учителем і батьками. Іншими словами – педагогіку партнерства. Партнерство – спосіб взаємодії і взаємин, організованих на принципах рівності, добровільності, рівнозначності та доповнюваності учасників освітнього процесу [3]. Навчальна взаємодія, заснована на партнерських відносинах, ставить дорослого й дитину в умови спільного пошуку, вільного вибору власних рішень задач, що виникають [5, с. 134]. Основні принципи педагогіки партнерства полягають у повазі до особистості, доброзичливості й позитивному ставленні, довірі у відносинах та стосунках, діалог-взаємодії-взаємоповазі, розподіленому лідерстві (проактивності, праві вибору та відповідальності за нього, горизонтальності зв'язків), принципі соціального партнерства (рівності сторін, добровільності прийнятті зобов'язань, обов'язковості виконання домовленостей) [4].

Вознюк О. В. зазначає, що «відмінними аспектами виступають у педагогіці співробітництва «необхідність самоаналізу і самооцінки», «налаштування на успіх», «рух уперед»; у педагогіці партнерства – «розподілене лідерство», «горизонтальність зв'язків», «відповідальність за вибір», «обов'язковість виконання домовленостей» [1, с. 5]. Якщо порівнювати коло феноменів, які окреслюються двома педагогіками, то можна побачити, що педагогіка партнерства передбачає більш широке поле актуалізації соціально-педагогічного процесу, оскільки якщо в педагогіці співробітництва основний наголос робиться на спільній діяльності, що має творчо-позитивний характер, то педагогіка партнерства охоплює партнерську взаємодію у всіх соціальних сферах, що передбачає як позитивний, так і негативний моменти реалізації партнерських відносин [1, с. 7].

Андреас Шлейхер, директор з питань освіти та навичок ОЕСР, у своїх роздумах про освіту 21 століття звертає увагу на таке: «минуле було ієрархічне; майбутнє – засноване на співпраці й сприйнятті вчителів та учнів як джерел знань і співтворців» [6, с. 37]. Разом з тим, дослідження PISA (2015) показало, що «у середньому в країнах ОЕСР менш ніж один із десяти 15-річних учнів зміг упоратися з відносно простим завданням, що вимагало стежити за динамікою групи і вживати дій, аби долати перешкоди й залагоджувати розбіжності з іншими». І це, з одного боку, стало несподіванкою для експертів. Натомість, Андреас Шлейхер пов'язує таку ситуацію з тим, що «насправді ж учні здебільшого сидять за окремим партами й мало часу приділяють спільному навчанню».

Вчений стверджує, що «чим взаємозалежнішим стає світ, то більше ми

потребуємо талановитих партнерів та організаторів. Інновації мало коли є витвором окремих людей, які працюють в ізоляції, – це, скоріше, результат мобілізації й інтеграції знань, а також обміну знаннями і досвідом. Добробут суспільства все більше залежить від уміння людей діяти колективно. Тому школи мусять допомагати учням усвідомити плюралізм сучасного життя. А для цього треба вчити їх співпрацювати, а також винагороджувати цю співпрацю й індивідуальні навчальні успіхи – тоді учні зможуть думати самостійно й діяти заради інших і спільно з іншими» [6, с. 35]. Саме тому характерною ознакою освітнього процесу в НУШ є активна партнерська взаємодія його учасників у пошуково-дослідницькій діяльності. У формуванні особистості учня/учениці комунікація, співпраця та партнерська взаємодія є пріоритетними у НУШ. «Тепер школи повинні скористуватися з технологічного потенціалу, щоб позбутися застарілих уявлень і поєднати учнів із джерелами знань, інноваційними програмами й одне з одним» [6, с. 37].

Щоб ідеї педагогіки партнерства закріпилися в НУШ, вчителю необхідно слугувати в своїй роботі як стандартними, звичними для нього методами, інструментами організації освітнього процесу, так і шукати способи створення умов для постійного залучення дітей до спільної діяльності, співробітництва, взаємодії. Це мають бути не поодинокі заходи, а планомірна, систематична робота. Ефективним інструментом педагогіки партнерства в НУШ, на нашу думку, є проєктне навчання, в ході якого учні набувають не тільки предметних компетентностей, а й ключових, напрацьовують певного досвіду у таких вміннях як повага одне одного, ведення діалогу, конструктивна взаємодія, уміння домовлятися, ухвалювати спільні рішення, розподіляти лідерство, нести відповідальність за отримані результати. Оскільки педагогіка партнерства передбачає взаємодію «школа – учні – батьки», проєктне навчання є хорошим шансом залучення до спільної роботи і родини учнів. Але перейдемо до практичної площини питання. У травні 2021 року ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» у співпраці з Інститутом педагогіки НАПН України було проведено дослідження результатів навчання учнів 4-х класів у 50 закладах загальної середньої освіти 24 областей України та міста Києва. У рамках даного дослідження вивчалось питання сформованості уміння визначати мету спільної роботи відповідно до поставленого завдання, планувати роботу групи, зокрема свою участь, працювати у групі [2]. Експерти зробили висновок, діти мають уявлення про навчальний проєкт як завдання, що передбачає пошук і представлення інформації, але не змогли охарактеризувати роботу групи і свою роботу в ній. І це може бути свідченням того, що в роботі над проєктами вчитель виконує керівну роль, а не роль партнера, що є перешкодою у формуванні і розвитку ініціативи, організаційних умінь учнів. Щоб подолати труднощі у вияві активності, ініціативності, організаційних умінь учнів, навичок комунікації в групі, фахівці радять більшої уваги приділяти процесу підготовки навчальних проєктів, створенню умов для вияву самостійності учнів у прийнятті певних рішень. В організації роботи над навчальними проєктами серед низки принципів, яких слід дотримуватися, називають принципи співробітництва й партнерства [2].

Освітні системи мають звичку будувати «стіни», які розділяють учителів, школи або самі системи й не дають вчитися одне в одного [6, с. 38]. У провідних шкільних системах акцент ставиться не на те, щоб чекати вказівок від адміністрації шкільної системи. Натомість слід дивитися на приклад вчителя-сусіда чи сусідньої школи, формуючи культуру співпраці й потужні мережі для впровадження інновацій [6, с. 65]. Хорошою практикою для розвитку і поширення ідей педагогіки партнерства на рівні «клас – клас», «школа – школа» є участь педагогів й учнів з різних шкіл Європи у навчальній програмі eTwinning, що дає їм можливість у форматі онлайн брати участь у спільних міжнародних проєктах й таким чином виходити на інший, більш високий рівень партнерської взаємодії.

Висновки. Отже, однією з характерних ознак Нової української школи є побудова освітнього процесу на основі педагогіки партнерства: спілкуванні, взаємодії та співпраці вчителів, учнів та їх батьків. Метою є створення сприятливого психологічного клімату, утвердження учня як активного суб'єкта освітнього процесу. Одним з ефективних інструментів педагогіки партнерства в НУШ є проєктне навчання, оскільки допомагає залучити до співпраці, взаємодії не тільки учнів, вчителя, батьків, а й дозволяє розширити межі спілкування, співробітництва й отримати досвід партнерської взаємодії на міжнародному рівні. Виклик полягає в тому, щоб заохотити вчителів до побудови освітнього процесу на засадах проєктного навчання в рамках культури співробітництва.

Список використаних джерел

1. Вознюк О. В. Аналіз співробітництва і партнерства // Збірник науково-методичних матеріалів конференції «Педагогіка партнерства як основа розвитку суб'єктів освітньої діяльності в умовах нової української школи». 15 травня 2019 року, КЗ «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти». URL: <https://cutt.ly/iBqiHZu> (дата звернення: 01.10.2022).
2. Інструктивно-методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу та викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2022/2023 навчальному році. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/metodichni-rekomendaciyi> (дата звернення: 03.10.2022).
3. Нова українська школа: порадник для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н. М. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
4. Програма «Нова українська школа» у поступі до цінностей: Київ, 2018. 40 с.
5. Словник термінів і понять сучасної освіти / уклад. : Л. М. Михайлова, О. В. Пагава, О. В. Проніна. За заг. ред. Л. М. Михайлової. Сєверодонецьк, 2020. 194 с.
6. Шлейхер А. Найкращий клас у світі: як створити освітню систему 21-го століття / Переклала з англ. Ганна Лелів. Львів: Літопис, 2018. 296 с.